

Oponentský posudek disertační práce

Název práce: **PODMÍNKY K HERECTVÍ**
Srovnání situace v České republice a ve Spojených státech amerických

Autor práce: **Bc., MgA. Tereza Hájková DiS. et DiS.**

Tereza Hájková si za téma své disertační práce zvolila velmi širokou a náročnou problematiku podmínek herecké práce. Otázky spojené s touto oblastí byly předmětem zájmu ve všech obdobích vývoje západního divadla a zvláště intenzivně a systematicky pak byly zkoumány v období osvícenství a posléze na přelomu XIX. a XX. století. V průběhu XX. století byly popsány různé přístupy, metody, systémy a techniky, které se pokoušejí z různých úhlů pohledu danou problematiku řešit. Na mnohé z daných otázek se snažil nalézt odpověď už K. S. Stanislavskij v souvislosti s formulací podmínek hereckého tvůrčího stavu.

Tereza Hájková danou problematiku pojímá pragmaticky. Soustředí se především na praktickou, materiální, technickou, právní a organizační stránku nastavení podmínek herecké práce. Téma zkoumá na základě srovnání současných podmínek k herectví v České republice a ve Spojených státech amerických. Divadelní herectví zmiňuje pouze okrajově a orientuje se na herectví televizní a filmové. Vychází přitom převážně z vlastního „zúčastněného pozorování“ a osobních rozhovorů s českými a americkými herci. Zajímá se o startovní podmínky čerstvých absolventů prestižních hereckých škol při shánění agentů, o jejich šance při castinzích a získávání rolí i o funkce hereckých odborů a asociací. Na základě nahlédnutí do osobních diářů srovnává časové vytížení českých a amerických herců, porovnává jejich finanční ohodnocení i produkčně-organizační stránku zabezpečení pracovních podmínek při natáčení televizních seriálů. Zabývá se možnostmi uplatnění herců v sitcomech, jejich motivací a seberealizací, sebeprezentací na sociálních sítích i proměnami podmínek herectví před kamerou v souvislosti s uplatněním nových technologií.

Zvolené téma je ve svém celku důležité, objem dat shromážděných z primárních zdrojů úctyhodný a vynaložené úsilí spojené i s několika cestami do Spojených států si zaslouží uznání. Autorčin poukaz na upadající zájem o kvalitní absolventy hereckých škol v souvislosti s úpadkem poptávky po zpracování náročnějších témat otevírá jednu z klíčových otázek současného dramatického umění. Pokud se autorka na základě svého empirického výzkumu soustředí na srovnání kvality podmínek pro hereckou práci při konkrétních projektech či

v rámci jasně vymezeného formátu, umožňuje jí to sledovat různé nároky i dopady nastavení podmínek na kvalitu výsledného tvaru. Na limity svého výzkumu naráží ve chvíli, kdy se pouští do zobecňování. Kvalitativní data získaná autorčiným „zúčastněným pozorováním“ by pak bylo třeba důsledněji začlenit do širšího kontextu historických, kulturních a sociálních souvislostí a porovnat je s kvantitativními statistickými údaji. Kladu si v této souvislosti otázku, nakolik je ze statistického hlediska srovnání českého a amerického mediálního prostředí vůbec relevantní.

Obtížná souměřitelnost obou konkurenčních prostředí je dána už počtem obyvatel obou zemí: mělo by být zmíněno, že oproti českým deseti milionům stojí víc než 322 milionů obyvatel Spojených států, přičemž jen metropolitní oblast New Yorku zahrnuje více než dvojnásobek obyvatel celé České republiky. Srovnávání startovních podmínek českých a amerických herců po ukončení školy by vedle shrnutí výpovědí několika čerstvých absolventů ze dvou newyorských škol zasloužilo systematictější zmapování možností studia herectví ve Spojených státech na základě kvantitativních dat. Oproti dvěma českým školám s hereckými magisterskými studijními programy nabízí v USA možnost studia herectví na magisterské úrovni množství prestižních universit včetně Harvardu a Yale. Bylo by na místě porovnat i počty dalších škol nabízejících možnost studia herectví. Nevím, zda se nejedná o překlep, ale pokud v této souvislosti narazím na jméno Uty Hagen skloňované v mužském rodě, nutně se zamyslím nad mírou autorčiny orientace v oblasti amerického hereckého školství.

Zmapování hereckého konkurenčního prostředí ve Spojených státech by vyžadovalo srovnání kvantitativních dat o přihlášených a přijatých ke studiu herectví i o uplatnění absolventů včetně srovnání úspěšnosti jednotlivých škol. K obrovskému množství absolventů amerických hereckých škol je pak třeba připojit řadu hereckých absolventů z Velké Británie, kteří jsou zde často úspěšnější než jejich američtí kolegové. Dále je nezbytné počítat s množstvím herců, kteří do amerického showbusinessu přicházejí z Irska, Kanady, Austrálie, Jihoafrické Republiky, řady dalších anglicko-jazyčných zemí, ale i z jiných jazykových oblastí. Jedná se zkrátka o obrovský globální mediální trh, jehož srovnání s českým prostředím je v dané konkurenční oblasti stejně problematické jako srovnání podmínek k jachtaření na jihočeském rybníce a v oceánu.

Na těžko srovnatelné možnosti českého a amerického mediálního trhu nutně narazíme i při vyhodnocování dat, která se týkají srovnání produkčního nastavení

podmínek k herectví. Stálo by za zmínku, že zatímco produkce orientované na český mediální trh jsou limitovány potenciálními příjmy odpovídajícími desetimilionové jazykové oblasti, mohou velké produkce v anglicko-jazyčném prostředí počítat s finančním potenciálem miliardového globálního mediálního trhu. Bylo by nepochybně zajímavé porovnat rozpočty jednotlivých televizí či studií i rozpočty konkrétních srovnatelných projektů, na nichž jsou závislé počty natáčecích dní, dní ve střížně i na další dokončovací práce, nemluvě o prostředcích, které je možné vynaložit na vývoj před začátkem natáčení. Domnívám se, že pokud se chceme zabývat srovnáváním výše hereckých honorářů, karavany, cateringem či placeným časem na zkoušení a přípravu herců před natáčením, není dost dobře možné pominout širší kontext produkčního rozpočtu, z nějž jsou na dané položky přidělovány finanční prostředky.

Za nejcennější považuji kapitolu věnovanou sitcomu. Zatímco pojem „seriál“ zahrnuje rozsáhlou oblast nejrůznějších a žánrově velmi rozmanitých televizních produktů obtížně souměřitelné kvality, představuje sitcom poměrně jasně určený formát. Autorka se systematicky zabývá specifiky sitcomu počínaje jeho žánrovým vymezením, historickým a kulturním kontextem i sociálním prostředím a konče scénářem, castingem a celkovou připraveností herců. Může pak konkrétně sledovat, jak se nastavení podmínek v různých rovinách promítá do naplnění tvůrčího záměru v oblasti herecké práce. Opatrnější bych byl při vyhodnocování historických souvislostí. Konverzační tradice se v anglosaském prostředí nezakládá až u Oscara Wilda, ale sahá v souvislosti s euphuismem již do alžbětinské doby, odkud rovněž vychází praxe přímé komunikace s publikem. Zajímavé téma otevírá autorka v souvislosti s malou připraveností českého prostředí na realizaci daného žánru v současnosti ve srovnání s úspěchem komediálního seriálu *Taková normální rodinka* na počátku sedmdesátých let. Dokládá zde názorně působení celkového kulturního prostředí na realizaci konkrétního díla.

Práci Terezy Hájkové je možné vnímat jako výmluvné svědectví o postavení herce v současné konzumní společnosti a jeho hledání pozic v masově-zábavním mediálním průmyslu. Shromážděný materiál inspiruje mimo jiné k zamyšlení o krizi kultury v duchu Hannah Arendtové. Práci doporučuji k obhajobě.

